

EDITORIAL. SOM MEDIEVALISTES, SOM INTERDISCIPLINARS: L'ESPERIT DE "SVMMA"

Comitè Editorial de SVMMA

e-mail: revistasvmma.ircvm@ub.edu

doi: 10.1344/Svmma2016.7.1

Fa pocs dies l'IRCVM organitzava un acte intítulat "Som medievalistes" amb la intenció de reflexionar sobre el paper del medievalisme a la UB i a la societat. Investigadors de l'Institut d'àrees diverses vam explicar els fonaments teòrics que van orientar la creació d'un màster, un institut de recerca i un doctorat en Cultures Medievales, un projecte ambiciós nascut de la convicció que l'edat mitjana només pot abordar-se des de la interdisciplinarietat i de l'obstinació a no voler comprendre el divorci entre docència i recerca cap al qual volen arrossegar-nos les autoritats acadèmiques. La prova del nou que estem en el bon camí la van aportar els joves investigadors, tres joves brillants, procedents d'àmbits disciplinars diversos i embarcats en aventures professionals i de recerca també diverses, que van trobar, però, un ferm punt de convergència en l'entusiasme amb què van parlar dels avantatges d'haver pogut accedir en el màster i el doctorat a una formació interdisciplinària, que abans havien tastat en comptades ocasions. Va cloure l'acte una taula rodona on diversos especialistes van abordar des de diferents angles la figura polifacètica de l'Infant Pere d'Aragó i d'Anjou, cavaller cortès, músic, poeta...

L'Infant Pere, tot i que mai no arribaria a ser rei, no només és emblema d'una època on els reis escrivien llibres d'història, estudiaven astronomia, componien versos i tocaven instruments musicals —ens hem de plànyer que les ensopides (en el millor dels casos!) monarquies del segle XXI no siguin anacròniques també en aquest sentit)—, sinó també l'emblema de la mirada interdisciplinària que reclama el nostre objecte d'estudi: els temps mitjos. Un medievalista bé pot trobar-se, posem per cas, analitzant l'obra d'un autor italià que ha estudiat en llatí i que escriu en francès; aquesta obra segurament ens ha arribat segregada en diversos manuscrits, que cal desxifrar amb l'ajut de coneixements paleogràfics i jerarquitzar i reconstruir aplicant els principis de la crítica textual. Sovint el sentit de l'obra el completen unes miniatures que posen en joc un determinat codi iconogràfic; de vegades, la cosa es complica perquè el manuscrit conté una notació musical i sempre, per arribar a una plena comprensió del text, hem de refer un sistema de pensament que ja no és el nostre. Tot i que les estructures acadèmiques i de recerca no sempre deixin endevinar-ho, en el cas del medievalisme, la interdisciplinarietat *va de soi*.

El present volum de SVMMA és una clara mostra del que venim dient. I és per això que voldríem cridar l'atenció sobre la interdisciplinarietat del recull, que aplega articles que parlen de literatura, de filosofia, d'història medieval, d'història de l'art... Els temes són d'allò més

divers i la mirada que projecten els investigadors sobre cadascun d'aquests temes també és calidoscòpica: els autors del cens dels banquers catalans del segle XIV no dubten en completar les dades estrictament econòmiques amb informacions referides a la seva funció social i a la seva incidència en la vida pública; el discurs sobre els signes físics de la mort als temps mitjos passa per la història de la medicina, pels tòpics de la literatura hagiogràfica i per la història de la vida privada; l'al·legoria, el simbolisme i les categories del pensament medieval es declinen en clau escolàstica en l'estudi sobre la recepció tomista d'Aristòtil i en clau artística en l'article dedicat a les pintures de Moissac; a l'article dedicat al *Jaufré*, la concepció amorosa de l'obra, bastida sobre fonts filosòfiques i literàries, es llegeix també a través del programa iconogràfic del manuscrit. Ras i curt, el nou volum de SVMMA, un poliedre les cares del qual són al seu torn petits poliedres, bé podria passar per un artefacte borgeà.

Aquest afany totalitzador, aquest esperit de *summa*, que sempre ha estat una dèria nostra, comença a manifestar-se com una necessitat del nostre temps de la mà de diverses veus autoritzades en l'àmbit de les humanitats. Justament aquests dies s'exhibeix a la secció de novetats de la llibreria *La Central* la traducció castellana del llibre de James Turner, *Philology: the forgotten origins of the modern humanities* (Princeton University Press, Princeton-Oxford, 2014), un assaig on, després d'una època de parcialització i esmicolament del saber, l'autor reclama la tornada a un paradigma epistemològic fonamentat sobre el mètode comparatiu i la forçosa interdisciplinarietat de la recerca. Tot i que el privilegi d'ocupar el lloc més alt al pòdium de les novetats de *La Central* no garanteix la fi de l'amnèsia, el cert és que en l'àmbit acadèmic també s'han mogut algunes coses, i hom percep una tornada a la transversalitat i al comparatisme. La paradoxa, en el cas dels estudis literaris (no així en el dels estudis històrics, potser per la petjada indeleble de l'Escola dels *Annales*) és que hom ha assistit en els darrers anys a la creació i proliferació d'estudis universitaris de "literatura comparada" que, apel·lant als pares del comparatisme (Vosler, Spitzer, Auerbach, Curtius, etc.), bandegen sistemàticament la literatura medieval dels seus programes, com si Auerbach no fos autor de *Figura*, com si Spitzer no hagués escrit les pàgines més belles que mai s'han escrit sobre el trobador Jaufre Rudel, com si Curtius no hagués dedicat el millor de la seva obra a dibuixar la línia continua que lliga edat mitjana i modernitat, o com si els autors que han generat els paradigmes crítics més avançats del segle XX (Zumthor, Dragonetti, Jauss, Avalle, Segre...) no haguessin estat medievalistes.

Som interdisciplinars, som medievalistes i som contemporanis, en la mesura que la nostra recerca del passat és, com van mostrar tots aquests investigadors, el millor instrument de comprensió del present i per això mateix la millor inversió de futur. Al bell mig d'aquesta realitat multicultural, complexa i "en construcció" que és Europa, el nostre objecte d'estudi, que no és altre que l'espai on s'han forjat la consciència, els valors i les emocions dels europeus, està, doncs, cridat a tenir un paper protagonista. Probablement un dels reptes del nou mil·lenni sigui el de bastir una resposta adequada davant una necessitat emergent, que podríem definir com una necessitat d'identitat, la

necessitat de saber qui som, de descobrir i preservar les nostres arrels culturals per ubicar-nos en el nostre temps. Aquesta necessitat, legítima, però, com bé sabem, perillosa i susceptible de no poques manipulacions, atorga un paper de primer ordre a la universitat i al debat científic per tal d'evitar caure en el parany de les simplificacions i les mistificacions. En definitiva, parlem de la construcció d'aquell esperit crític que reclamava el Dr. Carles Mancho en l'editorial del passat volum que signava excepcionalment acomiadant-se així de la seva tasca com a Director de SVMMA. No volem cloure aquestes línies sense expressar el nostre profund agraïment al Dr. Mancho per la seva tasca al capdavant de l'IRCVM i en aquest context en concret, molt especialment, per la tasca realitzada com a Director de SVMMA.

